

เอกสารบันทึกความคิด ประสพการณ์ และกระบวนการทำงานของ
เยาวชน

ชื่อเรื่อง “มอง” อาชีพถักตะกร้า “เห็น” ความก้าวหน้าในการเรียนรู้
ของกลุ่มเยาวชน อบต. ตากฟ้า

ชื่อคนเขียน สกุนี ญัฐพลวัฒน์

ที่ปรึกษา	คุณทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อ ชุมชนเป็นสุข (สรส.)
จัดทำโดย	สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) เลขที่ 386/59-60 ถ.รัชดาภิเษก แขวง ลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 02-513 8823 โทรสาร 02-5138824
สนับสนุนโดย	มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เลขที่ 9 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 02 – 544 2513 โทรสาร 02 – 544 3896 www.scbfoundation.com

คำนำ

โลกยุคปัจจุบัน กล่าวได้ว่าเป็น **ยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้** (Knowledge-Based Society and Economy) ที่ขับเคลื่อนหรือแข่งขันกันด้วย **"ความรู้"** เป็นปัจจัยสำคัญ การแข่งขันหรือพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อมุ่งไปสู่ความอยู่ดีกินดี และมีความสุข **"ความรู้"** ถือเป็น **"ต้นทุนทางปัญญา"** ที่ต้องสร้าง ยกกระต๊อบ รวบรวม จัดระบบ จัดเก็บ โดยให้เข้าถึงง่าย และนำไปใช้ได้ง่าย หรือเรียกว่าต้องมี **"การจัดการความรู้"** (Knowledge Management / KM) เพื่อให้การดำเนินงานของบุคคล องค์กร และเครือข่าย บรรลุตามตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างมีคุณค่า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ทำหน้าที่หนุนเสริมการทำงานของชุมชนท้องถิ่น ให้มีขีดความสามารถในการนำ แนวคิด หลักการ และเครื่องมือการจัดการความรู้ไปใช้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

เอกสารเล่มเล็กชุด **บันทึกความคิด ประสพการณ์ และกระบวนการทำงานของเยาวชน** สรส.จัดทำขึ้นเพื่อ (1) บันทึกร่องรอยการเรียนรู้ร่วมกันของเด็ก เยาวชน ครอบครัว ชุมชน กลไก และหน่วยบ่มเพาะเด็กและเยาวชน (2) นำเสนอ บทเรียน องค์ความรู้ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชน ท้องถิ่น ให้สามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี (3) นำเสนอวิธีการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ของเด็กและเยาวชน ในชุมชนท้องถิ่นท่ามกลางความหลากหลายของบริบทและ เครือข่ายและเครือข่ายปฏิบัติการ (4) นำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) ที่เป็นนวัตกรรมสังคมในการบ่มเพาะเด็กและ เยาวชน ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภายใต้การดำเนินงานของโครงการและ พื้นที่เครือข่ายอื่นๆ

สรส. ขอขอบพระคุณแกนนำชุมชน ภาคีพันธมิตร และผู้ที่มีส่วนสนับสนุนและเกี่ยวข้องในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทุก ท่าน

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

“มอง” อาชีพถักตะกร้า
“เห็น” ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชน
อบต. ตากฟ้า

โดย สกุนี ญัฐพลวัฒน์

ลองมองภาพตรงหน้าดูสิ ว่าเราเห็นอะไรในนั้นบ้าง!!!
อ้อ! ก็เห็นตะกร้าหลายๆ ใบนะสิ ไม่เห็นต้องถาม
จริงหรือ เห็นเพียงเท่านั้นเองหรือ ถ้าจั้น ลองมองใหม่
มองให้ลึกลงไปกว่าตะกร้า ลงไปให้มากกว่าลวดลายสวยงาม
สีส่นและความประณีต

อย่าเพิ่งรีบตอบ ถ้ายังไม่แน่ใจว่าคำถามนี้ ถามเพื่ออะไร
หยุดคิด แล้วใคร่ครวญ
ตะกร้าหนึ่งใบ สองใบ สามใบ จะให้เรามองเห็นอะไรหรือ
ใช่แล้ว เราอาจคิดตริตรอง มอง แล้วตั้งคำถามต่อ
ตะกร้าให้ลึกซึ้ง

ตะกร้าไม่ว่าจะกี่ใบ ต่างก็มีที่มา มีเรื่องราวผูกโยง
เชื่อมต่อกับสิ่งต่างๆ มากมาย

ชักเริ่มสนใจแล้วสิ

คำถามเริ่มผุดขึ้นมา ให้ชวนขบคิดแล้วใช่ไหม

...ก็ใครเล่าเป็นคนลงมือถัก ถักออกมาอย่างไร เริ่มต้น
ตรงไหน อย่างไร ชายได้ไหม ทำไมไม่ทำอย่างอื่นแทนละ ฯลฯ

อีกมากมายร้อยแปดพันประการคำถาม ที่ “ตะกร้า” จะ
นำพาหนทางไปสู่อาณาจักรความรู้ที่กว้างไกล

แล้วถ้ายังเต็มรายละเอียดลงไปอีกเล่า จะยังน่าสนใจสัก
เพียงไหน

ใช่แล้ว จะยังน่าสนใจเพียงใด หากเติมข้อมูลอีกนิดว่า
ตะกร้าที่มองเห็นเหล่านี้ เป็นฝีมือของกลุ่มเยาวชน อบต.ตากฟ้า
ที่เริ่มเรียน หัดถัก เพื่อทำเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว ให้กับ
ตัวเอง เพื่อให้ได้ใช้เวลาว่างให้มีค่า เพื่อเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งใน

การนำกลุ่มเยาวชนมารวมตัวกัน และอีกหลายเพื่อ... ทั้งนี้อยู่ที่
มุมมองและสายตาและจินตนาการของเรา

กว่าจะมาเป็นอาชีพนักตะกั่ว ที่สร้างรายได้เสริมให้กับ
เยาวชน คงไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นอย่างง่าย ๆ ในช่วงเวลา
เพียงลัดนิ้วมือ

ถ้าอย่างนั้นจะรอช้าอยู่ทำไม

ค่อยๆ เปิดหน้าหนังสือ เรียนรู้ผ่านตะกั่วที่บรรจุเรื่องเล่า
มากมายให้ได้เรียนรู้ ทีละใบ ทีละใบ

พินิจให้ถ่องถี่ แล้วจะพบว่า

มากกว่าลวดลาย เส้นสาย และความสวยงามของ
ตะกั่ว เราจะเห็นชีวิตชีวาของกลุ่มเยาวชน พี่เลี้ยง ผู้นำ รวมไปถึง
ถึงกลุ่มแม่บ้าน ถักทอสานสัมพันธ์ รวากับเส้นเชือกแต่ละเส้นที่
ร้อยรัด ผูกมัดกันจนเป็นรูปร่าง ร่วมเรียนรู้ และเติบโตไปพร้อมๆ
กัน

ตะกร้าใบที่ 1: ผิดเป็นครู (ส่วนความไม่รู้เป็นครูใหญ่)

โครงการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นให้แก่เด็กและเยาวชน
อบต.ตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ เป็นโครงการที่มี

“พี่โต้ง” (นายชูศักดิ์ พุ่มพิน) รัฐมนตรี
กระทรวงเยาวชนเป็นผู้ดำเนินโครงการ
เป็นหลัก โดยได้รับการสนับสนุนจาก
อบต.ตากฟ้า ร่วมกับ สำนักงานพัฒนา
สวัสดิการสังคม สสว.8 ซึ่งมีสำนักงานอยู่
ที่ลพบุรี ซึ่งร่วมกันเป็นผู้ใหญ่ผลักดันด้วย

การให้งบประมาณสนับสนุน สำหรับกิจกรรม โครงการต่างๆ ที่น่าสนใจ
เพื่อการพัฒนาเยาวชน

พี่โต้งบอกว่า เมื่อได้รับทราบเป้าหมายของงบประมาณ
แล้ว จึงจำเป็นต้องคิดโครงการขึ้นมาเพื่อนำเสนอในการจัดสรร
งบประมาณมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ซึ่งคิดและปรึกษากับนายกฯ
อบต. และผู้ใหญ่หลายๆ ท่านแล้วก็คิดว่าโครงการที่เหมาะสม
น่าจะเป็นเรื่องของโครงการฝึกอบรมอาชีพที่ใช้เวลาในการเรียนสั้นๆ
แต่เด็กสามารถนำไปใช้ได้จริงๆ โดยการดำเนินงานครั้งแรกของ
โครงการ คือ ช่วงปิดเทอมของเด็กนักเรียน ในเดือนเมษายน พ.ศ.

2550

“ปีที่เริ่ม ก็ได้รับผลดีมาก เด็กๆ เยาวชน ให้ความร่วมมือดีมาก มาร่วมกันประมาณ 20 กว่าคน ทางเราจัดให้มีอบรม 7 วัน มีทั้งกรอบรูปวิทยาศาสตร์ สานชะลอม สานพัด ประดิษฐ์ผ้าขนหนูเป็นรูปสัตว์ต่างๆ ตึกตารีไซเคิล ทำหลายอย่างมาก เพื่อให้เด็กได้รับความรู้เต็มที่ เด็กสนุก และชื่นชอบกัน แต่ละอย่างเราอบรมใช้เวลาสั้นๆ บางอย่างใช้เวลาหนึ่งวัน บางอย่างครึ่งวันก็สามารถทำได้”

ส่วนวิธีการชักชวนเด็กๆ ให้มาอบรมนั้น แกนกลางใช้การประสานงานกับ สมาชิก อบต. ของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน ให้ช่วยประชาสัมพันธ์และส่งเด็กมารับการอบรม

หลังการอบรมผ่านพ้นไป เด็กๆ กลับไปเรียนหนังสือ พี่ไต้งพบว่า โครงการที่สร้างวิชาชีพซึ่งเด็กๆ สนุกในช่วงเวลาอบรม และตัวผู้ใหญ่เองก็มีความสุขที่ได้จัดโครงการดีๆ ให้เด็กๆ นั้น กลับไม่เป็นดังเป้าหมายที่วางไว้ นั่นเพราะ เยาวชนไม่ได้ทำงานเหล่านั้นต่อ ไม่มีการฝึกฝนเพื่อหารายได้กันอีกเลย ทำให้พี่ไต้งเริ่มคิดว่า น่าจะมีข้อผิดพลาดในการปฏิบัติโครงการที่ผ่านมา

พอคิดได้แบบนี้ ก็รีบหาทางแก้ไข เพราะเนื้อหาโครงการนั้นดีแน่ๆ แต่หนทางที่จะนำพาโครงการไปสู่ความสำเร็จนั้นละ อยู่ตรงไหนกันแน่

“มันเหมือนเราไปบังคับให้เขาทำ น้องๆ เขาก็ทำ แต่มันไม่ได้เป็นอาชีพเสริมอย่างที่วัตถุประสงค์”

พี่ได้งัดคิดและสรุปกับตัวเอง

เมื่อจบประมาณสัปดาห์สนทนจากผู้ใหญ่ยังคงมีอย่างต่อเนื่อง เพราะสิ้นสุดการอบรม จะมีแบบประเมินและสอบถามว่าต้องการทำโครงการดังกล่าวต่อหรือไม่ และจะสนับสนุนให้เด็กๆ ได้มีกิจกรรมที่ดีสำหรับตนเอง ทั้งนี้ต้องมีการเขียนโครงการเพื่อขออนุมัติ ผู้นำในกระทรวงเยาวชนจึงต้องหาหนทางใหม่ เพื่อก้าวไปให้ตรงกับจุดประสงค์ที่วางไว้

ตะกร้าใบที่ 2, 3, 4: งานของเด็ก ก็ต้องให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมมากที่สุด

จากบทเรียนในครั้งที่ผ่านมา ทำให้ผู้นำต้องหาหนทางใหม่และคิดหาอาชีพเสริมใหม่ๆ ที่จะเหมาะกับตัวเยาวชน และสามารถสร้างได้รายได้เสริมจริงๆ

“พอเราคิดไปคิดมา ในเมื่อโครงการนี้จะทำเพื่อเด็กๆ เราก็ต้องให้พวกเขาคิดกันเอง คงจะดีกว่า เพราะครั้งแรกนั้นผู้ใหญ่คิดให้ โดยใช้วิทยากรจากในตำบลเราแหละมาสอน แต่พอครั้งนี้ ผมอยากให้น้องๆ คิดออกมาว่าอยากทำอะไร ให้เขาคิดกันเอง แล้วมาบอก เราก็เป็นผู้สนับสนุนดีกว่า”

พี่ไต้งช่วยขยายความถึงความคิดในการเริ่มต้นโครงการในปี พ.ศ. 2551 ที่ผ่านมา

-มองหาอาชีพเสริม

ในช่วงปิดเทอมใหญ่ สมาชิก อบต.ตากฟ้า แต่ละหมู่บ้าน ได้มีการประชุม และปรึกษาหารือกับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน ของตนเอง ว่าหากใครต้องการฝึกทำอาชีพอะไรให้บอกมา เพื่อ จะได้นำไปแจ้งกับกระทรวงเยาวชน แล้วจัดอบรมให้อย่างทั่วถึง สำหรับผู้ที่สนใจ

การชักชวนคนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีการปรับเปลี่ยนด้วย เช่นกัน

เพราะจากเดิม ที่ให้กะเกณฑ์นำคนเข้ามาร่วมเพื่ออบรม ที่ตั้งใจปรึกษากับผู้ใหญ่ใน อบต.ว่า ให้เด็กๆ สมัครใจกันมา เรียนดีกว่า ใครสนใจก็มา ไม่จำเป็นว่าหมู่บ้านนี้ต้องกี่คน หมู่บ้าน นั้นต้องเท่านี้ แต่ให้มาด้วยใจ เด็กๆ จะได้สนใจเรียน และนำไปใช้ได้จริง

เสียงหนึ่งดังขึ้นมาว่า **อยากหัดถักตะกร้า**

แล้วเสียงสนับสนุนอื่นๆ ก็ดังตามมาว่า ถักตะกร้า เช่นกัน

ทำไม งานถักตะกร้า จึงเป็นที่สนใจของคนขนาดนี้

พี่ได้งแล้วว่า

“ผลลัพธ์ออกมาเลยครับว่า อยากถักตะกร้า คือ พอมีเสียงหนึ่งบอก คนอื่นก็เอาด้วย ผมว่ามีหลายสาเหตุนะครับที่เขาอยากทำ หนึ่งคือ ตะกร้ากำลังฮิต กำลังบูมมากในตลาด คนนิยมถือมาก และสองคือ เขาเห็นกลุ่มแม่บ้านซึ่งเพิ่งเริ่มหัดถักในช่วงปี '50 ทำได้จริง ขายได้ดี เขาเลยสนใจกันใหญ่”

กอล์ฟ-สุรศักดิ์ ชันทอง หนึ่งในเยาวชนที่ร่วมอบรม และมีตำแหน่ง ประธานของกลุ่มเยาวชนในโครงการอบรมอาชีพพระยะสั้นๆ ร่วมฟังอยู่ด้วย จึงพูดเสริมพี่ได้งว่า

“งานถักตะกร้านี้เป็นสิ่งที่หลายๆ คนคิด แล้วบอกพี่ได้ง ผมว่าเพราะเขาเห็นกลุ่มแม่บ้านทำก่อน เด็กสนใจเพราะตลาดดี น่าจะขายได้จริง ได้รายได้จริง ไม่เหมือนกับงานอบรมอาชีพคราวที่แล้ว”

ส่วนน้องแนน-ชลธิชา สาททอง แม้ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ฝึกอบรบอาชีพฯ ในครั้งนี้ เพราะติดเรียนช่วงปิดเทอม ก็ยังช่วยอธิบายถึงข้อดีของตะกร้าว่า

“มันสวยนะพี่ ทุนดีด้วย คนชอบใช้กันเยอะ ถือกันเก๋ล่อนเลย ใครเห็นก็ชอบ ถือกันทั้งตลาด ถือไปวัด ถือไปโรงเรียนก็ด้วย”

บทสรุปก่อนเริ่มการอบรมในเดือนเมษายนที่ผ่านมา จึงเป็นการสอนถักตะกร้าเป็นตัวหลัก นอกจากตะกร้าแล้ว ยังมีกิจกรรมฝึกอบรบถักเป็ดญวนอีกด้วย

“มีน้องเล็ก ป.4 เขาบอกว่าเห็นปู่เขาทำเป็ดญวน เขาอยากทำด้วย อยากให้ปู่เขาสอนด้วย ซึ่งเป็นสมาชิก อบต. หมู่ 4 นี้แหละครับ ชื่อ อบต. เบิก เราก็เลยสรุปกันว่า เอาละ โครงการฝึกอบรบอาชีพพระยะสั้นของเราในปีนี้จะ มี 2 อย่างนะ ถักเป็ดญวนกับถักตะกร้า ใช้เวลาทั้งหมด 5 วัน”

“ส่วนใครอยากเรียน ให้สมัครใจมาเรียน โดยไม่มีการบังคับ ก็มีทั้งหมด 20 กว่าคน ซึ่งมีหลายระดับอายุด้วยกัน”

- ถักตะกร้าและเปลญวน

ช่วงเวลาฝึกอบรมในครั้งที่ 2 แบ่งออกเป็น 5 วัน โดยแบ่งกิจกรรมให้ 2 วันแรก เป็นการหัดถักเปลญวน มีวิทยากรผู้สอนเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีความรู้ของตำบลเอง ซึ่งคือ อบต.เบิก-ทิวี เพ็ชรบูรณ์

งานถักเปลญวน เป็นงานที่สนุก ง่ายและไม่ซับซ้อนเกินไป เด็กๆ จึงสนุกกันมาก สามารถถักกันได้หลายแบบ และหลายหลัง

ส่วน 3 วันที่เหลือ เป็นงานฝึกถักตะกร้า ซึ่งถือว่าเป็นงานที่เด็กอยากเรียนรู้มากที่สุด โดยได้เชิญวิทยากรซึ่งเป็นอาจารย์จาก อบต.อุดมธัญญา อำเภอตากฟ้า มาเป็นผู้อบรม เพราะกลุ่มแม่บ้านของ อบต.ตากฟ้า เพิ่งหัดถักได้ไม่นาน จึงยังไม่สามารถมาเป็นวิทยากรได้

(เสียงจากแม่บ้านลอมมาตามลอบบอกว่า “แต่ตอนนี้น้สอน
ได้แล้วนะ เพราะเราถักกันทุกวัน เก่งแล้ว ทำได้ทุกอย่าง” - -
ผู้เขียน)

งานถักตะกร้าไม้ไผ่ทำงานที่ง่าย ๆ การอบรมจึงใช้เวลาถึง 3
วัน สำหรับการสอนตะกร้าใบเล็กๆ 1 ใบ

ตะกร้าที่ว่านี้ เป็นตะกร้าที่ใช้วัตถุดิบเป็นเชือกมัดฟาง
ลักษณะเป็นไนลอน มีหลายสีให้เลือก ทั้งสีครีมหรือที่เรียกกันว่าสี
ธรรมชาติ สีชมพู สีเหลือง สีฟ้า มีโครงหรือมีปลอกไม้เป็นฐาน
หรือเป็นตัวแบบในการผูกมัดให้เกิดรูปร่างเป็นกระเป่า โดยแต่
ละลายจะมีวิธีการร้อยรัดแตกต่างกัน เมื่อผูกแล้วจะมัด และตัด
ปลายเชือกด้วยการลนไฟ เพื่อให้ปลายเชือกติดกันเหนียวแน่นไม่
หลุดง่าย ๆ

ความสวยงามของตะกร้า อยู่ที่ลวดลาย จึงเกิดจากการ
ออกแรงดึงมัด-ผูกลายแต่พอดี ไม่มาก-ไม่น้อยจนเกินไป หาก
ออกแรงดึงมาก ลายจะหดเล็ก ขณะที่หากออกแรงดึงน้อย ลาย
จะหลวม และไม่สม่ำเสมอ ปลายอาจจะบานเสียทรงตะกร้า

ในเวลาเรียน 3 วัน ทุกคนจะได้ผลงานเป็นตะกร้าใบ
เล็กๆ หนึ่งใบ ส่วนน้องเล็กๆ ที่อายุน้อยกว่า ป. 6 อาจทำได้ยาก
สักหน่อย เพราะมีแรงดึงน้อย และลวดลายค่อนข้างซับซ้อน จึงมี

พี่รุ่นโตช่วยสอน ช่วยดึงและทำต่อหลังวันอบรมเสร็จจึ้น จนได้
กระเป๋าวัวใช้ เป็นผลงานตนเองหนึ่งใบเช่นกัน

ขณะที่ทุกคนได้ผลงานเป็นที่ภาคภูมิใจคนละหนึ่งใบนั้น
พี่ใหญ่อย่างพี่กอล์ฟ ประธานเยาวชนในโครงการอบรมอาชีพ
ระยะสั้นฯ สามารถถักตะกร้าได้ถึง 2 ใบด้วยกัน

“ตอนเรียน ผมเร่งเรียน เร่งถัก เพื่อจะได้ทำอีกใบ คือผม
คิดเอาว่า ถ้าเราเรียนใน 3 วันนี้ได้ใบเดียว เราก็ได้ลายเดียว ผม
เลยอยากทำให้ได้มากกว่านี้ คิดว่า ถ้าเราทำได้ เราจะได้เอาไว้
สอนน้องๆ หรือเพื่อนๆ ได้ด้วย พอรู้ว่าตัวเองจะทำใบแรกเสร็จใน
วันครึ่ง ผมก็ไปส่งโครงเหล็กเลย ไปส่งร้านที่แม่บ้านเขาส่งกันนั้น
แหละครับ ขอเร่งเขาให้ช่วยทำให้เร็วๆ แล้วจะได้เอามาให้
อาจารย์สอน”

ตะกร้าใบที่ 2 ของกอล์ฟ เป็นตะกร้าใบใหญ่ที่มีโครงยึด
เป็นเหล็ก คัล้ายๆ ตะกร้าง่ายกับข้าวของแม่บ้าน ใบใหญ่ใส่ข้าว
ของได้มาก ต่างจากตะกร้าใบเล็กที่เหมือนกระเป๋าทรงถุงสาว
ลักษณะเล็กๆ น่าเอ็นดู

“อาจารย์สอนผมถักกันตะกร้า แล้วบอกว่า ถ้าผมเสร็จในวันนี้ พรุ่งนี้ถึงจะสอนชั้นลายที่ตัวให้ ถ้าทำไม่ได้จะไม่สอน เชื้อใหม่ครับ คือนั่นผมกลัวไม่เสร็จ นอนถึงห้าทุ่มเลย เพราะกลัวจะไม่ได้ทำ อีกวันหนึ่งมือสั่นเลย เพราะมันใช้แรงเยอะ”

“ผมคิดว่า เราเป็นประธาน ยังไงก็น่าจะรู้มากกว่า เผื่อใครทำไม่ได้ก็จะได้นแนะนำ สอน หรือเพิ่มเติมได้ไม่ว่าอะไรแหละครับ ผมคิดว่าถ้ามันน่าทำได้ ก็ทำได้ ไม่น่าจะเกินความสามารถ”

แล้วตะกร้าใบที่สองของกอล์ฟ ก็เสร็จพร้อมๆ กันกับตะกร้าใบแรกของหลายๆ คนในวันสิ้นสุดการอบรมฝึกอาชีพระยะสั้น

-เรียนรู้และพัฒนาต่อ

“วันที่เรียน นื่อง ป.6 ทำไม่เสร็จ ก็มาให้ช่วยทีหลัง จริงๆ แค่เป็นตัวเนี้ยตัวเดียวเอง (หมายถึงตะกร้าใบเล็กที่เรียนในวันอบรม-ผู้เขียน) มันก็จะปรับ จะฝึกได้ต่อไป” กอล์ฟเล่าถึงการเรียนรู้ต่อยอดออกไป

“การทำตะกร้า แรกๆ จะเจ็บมือเพราะมันต้องออกแรงดึง ให้แน่น แต่พอทำได้มันก็จะต่อเนื่องเอง ตะกร้ามีหลายแบบ ทั้งแบบตะกร้าใบเล็กเหมือนกระเป่า หูสั้น หรือหูยาวแบบสะพายก็ได้ และมีตะกร้าใบใหญ่จะแบบหกเหลี่ยมหรือสี่เหลี่ยม ก็ใช้เวลาทำพอๆ กันนั่นแหละครับ”

เมื่อถามกอล์ฟว่า อะไรที่นับว่ายากที่สุดในขั้นตอนการถักตะกร้า กอล์ฟบอกว่า ช่วงการตัดเชือกลงไฟ

“สำหรับผมการถักตะกร้า แทบไม่มีอะไรยากเลยนะ แต่จะมีตัดเชือกนี้แหละที่ค่อนข้างยาก ตัดยังไงให้เนียน ตัดยังไงไม่ให้ดำ เพราะมันต้องใช้ไฟลง ตอนแรกเลยที่อบรมครูบอกระวังดำนะ เพราะถ้าดำมันไม่สวย แก่ไม่ได้ด้วย ผมก็ลองเข้าไปอยู่ในที่อับลมเลย มีเตา เหยื่อแตกเต็มไปหมด กะว่า จะไม่ให้ดำ ก็ไม่ดำจริงๆ นะ

เพราะการถักผูกหลายอย่างนี้ มันต้องมีการลงไฟในทุกๆ จุด เป็นเรื่องของเทคนิคการถัก เราก็ต้องหัดลงไฟให้เก่งๆ ตอนนี้ได้แล้ว ไม่ต้องไปที่มืดแล้ว กลางแจ้งก็ทำได้”

เสียงของกลุ่มแม่บ้านที่ถักตะกร้าอยู่ใกล้ๆ วงสนทนา บอกเทคนิคต่างๆ ว่า
“ลงไฟให้ไว เปิดไฟแต่น้อย”

หลังฝึกอบรมแล้ว งานถักเป็ดญวน หลายคนทำไว้ใช้เอง เป็นส่วนใหญ่ เพราะขายได้ยาก อาจเพราะเป็นงานที่ใช้เวลาถัก ไม่นานนัก และไม่ซับซ้อนจนเกินไป จึงทำให้หลายๆ แห่งก็ผลิตออกมาขายเช่นกัน

ในขณะที่งานถักตะกร้า ค่อนข้างยากและซับซ้อนกว่า ทั้งยังสวยงาม เป็นที่ต้องการของผู้ซื้อ จึงยังมีตลาดที่รองรับได้มาก เยาวชนหลายคนจึงยังทำเป็นอาชีพเสริมอย่างต่อเนื่อง

ข้อตกลงของกลุ่มเยาวชนในโครงการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นๆ คือ หากใครต้องการวุฒิบัตรเพื่อถักตะกร้าให้มาเบิกที่ประธาน ทั้งตัวโครงและเชือกมัดฟาง จากนั้นเมื่อถักเสร็จ ขายได้สตางค์แล้วจึงนำเงินค่าต้นทุน ซึ่งคิดในราคา 150 บาท มาคืน ส่วนราคาขายนั้น ตั้งกันเอง ขายกันเองไม่มีการบังคับ ส่วนใหญ่ราคาจะอยู่ที่ 300 บาทขึ้นไป แล้วแต่ความยากง่าย และลวดลายที่เลือกใช้

การถักตะกร้าเพื่อสร้างรายได้นี้ ส่วนใหญ่แต่ละคนที่ถักนั้นมีลูกค้าสั่งก่อน แล้วจึงค่อยมาเบิกของ เมื่อขายแล้วคืนเงินมากกว่าที่จะมาเบิกของ ถักเก็บไว้เพื่อรอขาย

“ไม่มีใครทำเก็บไว้หรรอก ส่วนใหญ่จะทำไม่ทันเอานะ คนชอบเยอะ ส่วนใหญ่เขาจะสั่งแล้วเราทำตามออเดอร์นั้นแหละครับ ส่วนน้องๆ ที่ยังทำอยู่ มีประมาณ 5-6 คน ผมก็ทำบ้าง แต่งานอื่นก็ค่อนข้างยุ่ง ทั้งเรียน ทั้งกิจกรรม และก็โครงการงานที่โรงเรียนด้วย ส่วนใหญ่ผมก็จะทำให้แม่เอาไปให้เพื่อนเขาเป็นของขวัญบ้าง หรือบางทีก็ไปช่วยสอนเพื่อนๆ ที่อยากทำเป็นบ้าง”

“มีน้องคนหนึ่งทีหลังจากอบรมก็ทำต่อเนื่องมากที่สุด คือมีน เพราะแม่เขาก็อยู่ในกลุ่มแม่บ้าน ทั้งแม่ทั้งมีนก็ทำด้วยกันขายได้บ่อยๆ เพราะเขาจะมีญาติ มีเพื่อนมาสั่งให้ทำ มีนเขาก็ถักขายได้เพิ่มขึ้น เพราะตอนเรียนเราเรียนกันแค่ลายเดียวใช้ใหม่

ครับ พอเรียนเสร็จเขาก็มาให้ผมช่วยสอนลายเพิ่ม แล้วตอนหลังๆ ก็สามารถไปตามกับพวกกลุ่มแม่บ้าน” กอล์ฟอธิบาย

น้องแนนพูดถึงงานถักตะกร้าสำหรับมุมมองตัวเองว่า

“หนูไม่ได้มาอบรม แต่หนูทำเป็นเพราะแม่สอนค่ะ บางทีก็ช่วยแม่ตอนแม่เจ็บมือ แม่ก็จะบอกว่า แนนช่วยแม่ถักหน่อย แล้วแกก็จะไปพัก หนูก็ถักต่อให้ แต่หนูยังไม่เคยถักเสร็จเป็นใบๆ เองหรอกค่ะ เรียนหนักไม่ค่อยมีเวลาเลย (ม.4 ในตัวเมือง นครสวรรค์) ส่วนจอยเพื่อนหนู เขาก็ไม่ได้มาอบรม เพราะเขาถักเป็นอยู่ก่อนแล้ว ทุกวันนี้เขาก็ถักตลอด ขายได้ดีด้วย เก่งทำได้ หลายนลายด้วยค่ะ พอเราทำไม่ได้ก็ไปตามเขาก็ได้ค่ะ”

ลวดลายงานถักตะกร้า ดูเป็นสิ่งที่เรียนรู้ไม่จบกันเลย ที่เดียว ลายที่เห็น มีทั้งลายน้ำไหล ลายผีเสื้อ ลายเกล็ดปลา ลายหางปลา ฯลฯ

“ผมลองแกะลายอื่นๆ ที่ไม่ได้เรียนดู ก็ทำได้ทุกลายนะ
ไปแตกลายเอา ลองคิดเพิ่มก็มี”

“เพื่อนสนิทผม ที่ไม่ได้มาอบรม เขาก็มาถามว่าผมทำได้
ไหม เขาอยากทำเป็นมั่ง จะทำไปให้แฟน ผมก็เออ เราทำได้ จะ
สอนให้ เห็นไหมครับ มันฮิตจริงๆ นะใครๆ เขาก็ถือกัน เพื่อนผม
และก็เพื่อนของเขาอีกคน ที่เป็นผู้หญิง ก็เลยมาให้ผมสอน

ผมก็ใช้เวลาเวลาเลิกเรียนตอนเย็นๆ สอนเพื่อน เขาก็ทำ
ได้นะครับ”

ตะกร้าใบที่ 5: ผลสำเร็จจากการฝึกอบรม

เพราะงานถักตะกร้า เป็นงานที่มีตลาดรองรับจริงๆ
เยาวชนหลายคนจึงพัฒนาฝีมือไปเรื่อยๆ ฝึกลวดลายต่างๆ โดย
ปรึกษาเพิ่มเติมจากพี่กอล์ฟบ้าง จากกลุ่มแม่บ้านบ้าง ซึ่งตัวกลุ่ม
แม่บ้านเอง ก็พัฒนาต่อเนื่องด้วยเช่นกัน เพราะมีการฝึกอบรม
เฉพาะกลุ่มมากขึ้น มีการสอนลวดลายกันเพิ่มมากขึ้น ที่สำคัญ
คือ มีการถักเป็นอาชีพทุกวัน ทำให้การเรียนรู้ต่อเนื่อง และ
ก้าวหน้าไปมากกว่าเดิม

นอกจากนี้แล้ว งานถักตะกร้ายังเป็นสิ่งที่แม่สามารถสอนลูกที่ไม่ได้ไปอบรมฝึกอาชีพฯ กับกลุ่มเยาวชน ให้ทำได้ในครัวเรือน ทำให้เด็กหลายคนถักเป็น และมีเรื่องราวพูดคุยกับเพื่อนอื่นๆ จนเป็นหัวข้อที่น่าสนใจ ภาพที่เห็นใน อบต.ตากฟ้า ยิ่งโดยเฉพาะหากเข้าไปเยือนหมู่ 2 จะเห็นหลายบ้าน แม่และลูก นั่งถักตะกร้า พูดคุยกันไป บางบ้านนั่งถักที่ริมห้วย ใต้ร่มไม้ใหญ่และลมพัดเย็นสบาย บางบ้านนั่งถักกันไปคุยทีวีกันไป เมื่อยก็ลุกขึ้นมาเดิน พูดคุยกัน จนกลายเป็นอาชีพเสริมที่เด็กๆ ต่างก็ภาคภูมิใจ เพราะสามารถช่วยหารายได้ให้กับครอบครัวในอีกทางหนึ่ง

กอล์ฟบอกว่า

“ประโยชน์ที่ได้รับเลยคือ เราได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทั้งยังได้เงินใช้ด้วย บางคนก็เก็บเงินไว้ใช้เอง บางคนก็เอาให้พ่อแม่ หรือบางทีอย่างผม ก็ถักให้เป็นของขวัญได้ ให้แม่เอาไปให้เพื่อนได้ ผมว่านี่ดีนะ เราก็ลดค่าใช้จ่ายได้เลย ไม่ต้องไปซื้ออย่างอื่น ใช้แรง ใช้ความรู้เรานี่แหละ”

นอกจากนี้กอล์ฟยังได้ต่อยอด ด้วยการนำโครงการถักตะกร้า ไปนำเสนอที่มหาวิทยาลัยเอแบค ลพบุรีที่เขาเรียนในวิชาโครงการอีกด้วย

ส่วนน้องแนน หรือหลายๆ คนที่ถักเป็น ก็สามารถผ่อนแรงแม่ได้ งานถักตะกร้าสร้างจิ้งทั้งสร้างรายได้ ทำให้เด็กๆ ได้

ภาคภูมิใจในตนเอง ในความสามารถของตน และยังเป็นกิจกรรม
ที่เสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวอีกด้วย

ยังมีมุมมองอีกมุมหนึ่ง ที่สะท้อนออกมาจากแนน ที่บอก
เล่าว่า

“เมื่อวาน หนูดูรายการทางทีวีเกี่ยวกับอาชีพ เขาพูดถึง
ว่า งานฝีมือ อย่างตะกร้าสานของบ้านเรา (เมืองไทย) ส่งขาย
ต่างประเทศด้วยนะ ส่งไปอิตาลี ไปอยู่ในเมืองใหญ่ๆ เห็นไหมมัน
ทำอะไรได้ตั้งเยอะ”

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากชุมชนนี้เอง สามารถขยายต่อความคิด
และเชื่อมโยงสิ่งที่เห็นตรงหน้ากับสิ่งที่มีอยู่ในมือ ก่อเกิดเป็นแรงบันดาลใจ
สร้างจินตนาการที่กว้างไกลออกไป โดยมีฐานของ
ความเป็นจริงรองรับ

ตะกร้าใบที่ 6: กลยุทธ์ที่ทำให้โครงการไปได้ดี

เมื่อถามถึงความสำเร็จของโครงการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นให้แก่เด็กและเยาวชน” ของ อบต. ตากฟ้า ปีที่ผ่านมา พี่ได้ตั้งสรุปอย่างชัดเจนว่า

“ปีแรก เห็นได้ชัดเลย ว่า โอเค คุณตั้งเป้าว่าอยากฝึกอาชีพให้เยาวชน แต่ความคิดที่จะทำ หรือหากิจกรรมนั้นมันไม่ได้มาจากความต้องการของเขา แต่มาจากสิ่งที่เราอยากให้ โดยไม่ได้ดูว่าเด็กอยากทำอะไร มันก็ไปไม่รอด ไม่ต่อเนื่อง เราก็คต้องเอาสิ่งนั้นมาเป็นบทเรียน

ดูตัวอย่างที่เราเรียนรู้มา ปีที่ให้น้องๆ คิดเอง ผมว่าได้ผลมาก เพราะตอนนี้เขายังทำขายอยู่เลย

ส่วนปัจจัยที่สำคัญมากที่สองคือ ตลาด ผมว่าการทำงาน ถักตะกร้าได้ผลดี เพราะมีตลาดรองรับเป็นหลัก ส่วนเปลญวน คนทำค่อนข้างเยอะก็เลยอาจไม่ได้ทำขายจริงจัง แต่ก็มีทำให้เองที่บ้าน ซึ่งผมว่าก็ใช้ได้นะ

ส่วนที่สามคือ เด็กหรือเยาวชน ต้องสมัครใจมาเอง ปล่อยให้เขาคิดอิสระ อยากทำอะไร อยากมาทำโดยไม่ต้องบังคับ เขาก็จะมีใจ อยากร่วม อยากนำเสนอสิ่งที่คิด ที่ทำให้ได้ดี

ส่วนสำคัญที่สุดอีกอย่างคือ ถ้าคุณอยากทำโครงการอบรมอาชีพ คุณจะไปลอกเขาไม่ได้นะ ผมหมายถึงว่า แต่ละห้องที่ไม่เหมือนกัน ต่างกันทั้งสภาพพื้นที่ สังคม บริบท ต้นทุนแต่ละที่ไม่เท่ากัน อย่างนี้ แถวขอนแก่นอาจจะไม่มีเชื้อเพลิง หรือถ้ามีก็อาจหายาก แพง ทำให้มันไม่เหมาะก็ได้”

กิจกรรมอบรมฝึกอาชีพพระยะสันของกลุ่มเยาวชน อบต. ตากฟ้า ในปีถัดไปนั้นจะเป็นอะไร ผู้นำอย่างพี่โต้งบอกว่า ยังตอบไม่ได้ ต้องให้ห้องๆ ประชุมและตัดสินใจกันเอาเอง ซึ่งเชื่อมั่นว่าคงจะน่าสนใจและมีหนทางไปสู่ความสนุก ความสุขและความเป็นจริงได้ไม่ยาก

“ปีนี้ได้รวมกลุ่ม ฝึกเยาวชน จากเคเอ็ม (KM) ที่เกิดขึ้น คิดว่าน่าจะดีขึ้น การรวมกลุ่มจะช่วยให้คิดร่วมกันได้มากขึ้นว่าจะทำอะไร เพราะอย่างปีนี้ ก็ยังมีจุดบอดตรงที่ ตะกร้านั้น เด็กน้อยหรือเด็กเล็กๆ ก็ทำไม่ได้ เขาพูดคุยกันเอง ก็น่าจะหาแนวทางได้ดีขึ้น”

เมื่อถามว่า ถ้าจะคิดโครงการแยกกันได้ไหมระหว่างพี่รุ่นโตกับน้องๆ แนนตอบว่า เด็กเล็กก็อยากอยู่ร่วมกับพี่ อยากทำเหมือนกับพี่ที่ทำ สนุกไปกับพี่ๆ ด้วย พี่โต้งจึงเสริมว่า เด็กเล็กคงไม่ได้หวังจะทำเป็นรายได้จริงจังอะไร แต่เขาอยากสนุก และได้เล่นกับพี่ๆ ได้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในบ้านตัวเองด้วยเช่นกัน

ส่วนกิจกรรมจะเป็นอะไรนั้น หากมีข้อเสนอมาหลากหลาย พี่ได้ใช้วิธีการตัดสินใจ โดยดูจาก

“อันดับแรกคือ เงื่อนไขของเวลา เพราะเรามีข้อจำกัดของเวลาอยู่ ถ้าสิ่งที่อยากเรียนมันยาก เวลานั้นย่นแต่ว่าอยากเรียน เราก็อาจจะต้องเปิดเป็นของอบต.จริงๆ สักคอร์สหนึ่ง เช่น บบ สสว.8 สอนสัก 2 อย่าง แล้วถ้ามีอย่างอื่นที่สนใจจริงๆ อีก สัก 2 อย่าง อบต. ก็จะสนับสนุนเพิ่มเข้าไป” ทั้งนี้สามารถยืดหยุ่นได้ เพื่อให้เป้าหมายของการรวมกลุ่มของเยาวชนเป็นจริงขึ้นมา

“ถ้าถามว่า โครงการอบรมอาชีพที่เราทำนี้ เหมาะที่จะทำต่อไปไหม ผมมองว่า เหมาะ

ถ้ามองในรูปของปริมาณที่มันวัดได้ เพราะเขาก็มีรายได้เพิ่ม และถ้ามองในแง่จิตใจ ก็เหมาะเพราะเขาคิดเอง เขาสนใจ ตั้งใจที่จะทำเอง”

ภาพรวมของตะกร้า : ความก้าวหน้าของการเรียนรู้

หนทางที่มาของงานฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นนั้น เริ่มต้นที่ ความมุ่งหวังที่ดี แต่เพราะ ‘เกาไม่ถูกจุด’ ความต่อเนื่องจึงไม่สามารถเป็นผลสำเร็จ หรือเป็นไปอย่างที่หวังตั้งใจได้

พี่เลี้ยงหรือผู้นำเยาวชน จึงได้เรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยน หนทาง วิธีการใหม่ๆ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชน เหมาะกับเด็กและเยาวชน จนได้คำตอบกับตัวเองว่า “เราต้องไม่ คิดแทน แต่ต้องกระตุ้นให้เขาหาทางเองมากกว่า”

ขณะที่ผู้นำเรียนรู้ที่จะปรับกลยุทธ์ในการทำงาน เด็กและ เยาวชน ก็มีโอกาสเรียนรู้หนทางแห่งอาชีพใหม่ๆ เรียนรู้การใช้ เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เรียนรู้ที่จะฝึกตัวเองให้คิดหาแนวทางที่ เหมาะกับตน ได้รู้จักตนเองมากขึ้น ได้พบความสามารถและ ศักยภาพที่มีอยู่ของตนเองเช่นกัน

หากจะกล่าวสรุป คงพูดได้ตามหลักการที่ว่า ภาพที่ ชัดเจนของการนำกระบวนการจัดการความรู้ไปใช้ในภาค ชุมชนของ อบต.ตากฟ้าแห่งนี้ คือ การเรียนรู้ก่อนปฏิบัติ การ เรียนรู้ระหว่างปฏิบัติ และการเรียนรู้หลังการปฏิบัติ ซึ่งทำให้งาน ได้รับผลที่น่าชื่นใจ และยังเป็นแรงขับเคลื่อนที่ดี ที่จะทำให้อำเภอได้ ส่งต่อไม่แห่งการเรียนรู้ไปยังคนรุ่นใหม่ของชุมชนอย่างแท้จริง

หากองค์กร หรือโครงการใดๆ ที่จัดทำขึ้น สามารถปฏิบัติกร หรือดำเนินการไปถึงเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายในครั้งแรกได้นั้น นับเป็นการประสบความสำเร็จที่น่าทึ่ง

แต่ในอีกทางหนึ่ง หากการลงมือทำด้วยความมุ่งมั่นนั้น ไม่ประสบความสำเร็จ ทว่าผู้ดำเนินการกลับมาคิดทบทวนหาทางแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จากสิ่งที่เกิดขึ้น แล้วหาหนทางกระทำด้วยความมุ่งมั่นเดิม ตามวิธีการใหม่ๆ จนได้ผลดี สิ่งนั้น น่าจะนับเป็นความสุข ความสำเร็จที่น่านับถือไม่ต่างกัน

เมื่อมาจนถึงบรรทัดนี้แล้ว

ลองถามตัวเองดูสิว่า

วันนี้

ถ้ามองตะกร้าจาก อบต.ตากฟ้า สักใบ

เรา “เห็น” อะไรในนั้นบ้าง...

แนะนำโครงการ

โครงการส่งเสริมการจัดการความรู้ของเยาวชนในชุมชน
ท้องถิ่น (4 ภาค) ดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือของสถาบัน
เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) มูลนิธิชุมชน
ท้องถิ่นพัฒนา มูลนิธิสยามกัมมาจล และธนาคารไทยพาณิชย์
จำกัด (มหาชน) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนมีขีดความสามารถ
ที่จะดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี สามารถสร้าง
ประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และมีศักยภาพที่จะเป็น
กำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง อีกประการที่
สำคัญคือ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนโยบายและ
แผนงานที่ชัดเจนในการสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเด็กและ
เยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
บ้าน วัด โรงเรียน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน
พื้นที่